

Asia: VN/23753/2021

Lausuntopyyntö sosiaalisen luototuksen uudistamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnolla olevan esitysluonnoksen tarkoituksena on tehdä sosiaalisesta luototuksesta annettuun lakiin muutokset, joilla sosiaalisesta luototuksesta tulisi hyvinvointialueilla järjestettävä lakisääteinen tehtävä. Esityksessä tavoitellaan sosiaalisen luototuksen palvelun aiempaa laajempaa alueellista saatavuutta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää hyvänä sitä, että sosiaalisesta luototuksesta tulisi hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla oleva lakisääteinen palvelu. Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että esitys parantaa sosiaalisen luototuksen palvelun piiriin pääsemistä sekä siten tulevien hyvinvointialueiden asukkaiden yhdenvertaisuutta.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan hyvinvointialueiden itsenäisessä päätäntävällässä olisi jatkossa arvioida alueensa tarvetta ja vastata siihen riittävässä määrin. Sosiaalisessa luototuksessa olisi kyse määrärahasidonnaisesta palvelusta, jossa hyvinvointialue arvioi alueella esiintyvää tarvetta ja tarjoaa palvelua määrärahasa puitteissa. Etelä-Suomen aluehallintovirasto ilmaisee huolensa siitä, että tämä voi johtaa edelleen eri alueiden asukkaiden epätasa-arvoiseen asemaan palvelun saamisen suhteen.

Esityksen luonnoksessa todetaan, että hyvinvointialueella sosiaalista luototusta järjestettäessä ja toimeenpantaessa sovellettaisiin yleislakina sosiaalihuoltolakia, jota sosiaalisesta luototuksesta annettu laki täydentää erityislakina. Esityksen 4 §:n 2 momentin mukaan sosiaalisen luoton myöntämisestä päättää hakemuksesta se hyvinvointialue, jonka alueella henkilöllä on

kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta. Esitykseen sisältyvät uutena säännökset, joiden mukaan sosiaaliseen luototukseen voitaisiin myöntää vapaakuukausia (7 a §) ja maksuvapautus (7 b §) laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että sosiaalihuoltolakia yleislakina sovellettaessa on selvää, että sosiaalisen luoton myöntämisestä tulee päättää sosiaalihuoltolain edellyttämällä tavalla. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan ole esitetty tehdäänkö vapaakuukauden tai maksuvapautuksen myöntämisestä muutoksenhakukelpoinen päätös. Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että esitys tarvitsee tältä osin täsmentämistä. Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että asiakkaiden oikeusturvan kannalta tulee täsmentää, että vapaakuukausista ja maksuvapautuksen myöntämisestä tai myöntämättä jättämisestä tehdään muutoksenhakukelpoinen päätös. Edelleen tulee täsmentää myös mikä taho on päätösten osalta muutoksenhakuviranomainen.

Esitysluonnoksen mukaan sosiaalisen luoton hakijalle ja luotonsaajalle annettavasta taloudellisesta neuvonnasta ja ohjauksesta säänneltäisiin nykyistä tarkemmin ja näiden ehdotusten tavoitteena on ehkäistä ylivelkaantumista. Esityksen 9 §:n 2 momentissa säädettäisiin siitä, että luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulisi järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalihuollon ammattihenkilön kanssa, kun luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt hyvinvointialueelta. Edelleen esitysluonnoksessa todetaan, että sosiaalisen luototuksen taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen antaminen luotonhakijalle tai luotonsaajalle aloittaisi myös sosiaalihuoltolain mukaisen menettelyn huomioon ottaen erityisesti, mitä säädetään sosiaalihuoltolain 36 §:ssä palvelutarpeen arvioinnista ja sen tekemisestä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että edellä mainitut asiat jäävät jossain määrin epäselväksi ja tarvitsevat täsmentämistä. Etelä-Suomen aluehallintovirasto viittaa edellä mainittuun esitysluonnoksessa todettuun seikkaan, että sosiaalista luototusta järjestettäessä ja toimeenpantaessa sovellettaisiin yleislakina sosiaalihuoltolakia. Etelä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että siten muun muassa sosiaalihuollon asiakkuuden alkaminen ja päättyminen, palvelutarpeen arviointi, asiakassuunnitelma, omatyöntekijä ja sosiaalihuoltoon koskeva päätöksenteko ja täytäntöönpano tulee toteutua sosiaalihuoltolain edellyttämällä tavalla. Kyse on sosiaalihuollon palvelusta ja tällöin osaksi sosiaalisen luototuksen asiakkuuden prosessiin tulee kuulua itsestään selvästi sosiaalihuollon ammattihenkilön tapaaminen ilman, että asiakas sitä erikseen pyytää.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan hyvinvointialueen tulisi varata talousarviossa riittäväksi arvioimansa määrä varoja sosiaaliseen luototukseen, harkita toiminnan laajuus paikallisten tarpeiden perusteella, määritellä myöntämisen perusteet, sosiaalisesta luotosta perittävä yleinen korko ja perusteet, joilla korkoa voidaan alentaa tai nostaa tai olla perimättä lainkaan, sekä lainaajan maksimipituus. Lisäksi esityksen mukaan tulisi selvittää, miten hyvinvointialueella haetaan sosiaalista luottoa, kuinka luototustoimintaan liittyvä taloudellinen neuvonta ja ohjaus järjestetään ja millainen on sosiaalisen luoton perintäkäytäntö.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto näkee tarpeellisena, että ministeriö antaa ohjeistuksen lain soveltamista, että hyvinvointialueiden käytännöt muodostuvat yhtenäiseksi. Ohjeistus on tarpeen myös palvelujen järjestämisen valvonnan ja siten valvontaviranomaisten työn kannalta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että esityksen luonnoksen vaikutusarvioinnissa ei ole lainkaan huomioitu esityksen vaikutuksia valvontaviranomaisten työhön ja henkilöstöresursseihin. Etelä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että kun sosiaalisesta luototuksesta tulee hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla oleva lakisääteinen tehtävä, tulee tämä lisäämään aluehallintovirastoissa tehtävän valvontatyön tarvetta ja asiaan liittyviä yksilökanteluita. Lisäksi on oletettavaa, että varsinkin alussa hyvinvointialueet tulevat tarvitsemaan merkittävässä määrin ohjausta ja neuvontaa lainsäädännön toimeenpanossa ja palveluiden järjestämisessä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Lapin aluehallintovirasto, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ovat yhteisesti arvioineet, että esityksen tuottama lisäresurssitarve aluehallintovirastoille on yhteensä 3,5 henkilötyövuotta. Etelä-Suomen aluehallintovirasto pyytää huomioimaan tämän jatkovalmistelussa.

Lisätietoja antaa tarvittaessa Niina Väkeväinen, puh. 029 501 6000 (vaihde).

Johtaja Kristiina Poikajärvi

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontayksikön päällikkö, sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Niina Väkeväinen

Väkeväinen Niina
Etelä-Suomen aluehallintovirasto - Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
vastuualue